

ІГОР ГЕРЕТА ТА РОЗВИТОК МУЗЕЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ НА ТЕРНОПІЛЛІ

У статті розкривається процес створення та функціонування музейних інституцій Тернопільщини та участі в ньому Ігоря Герети як талановитого організатора та професійного краєзнавця у збереженні та увіковічненні пам'яті про видатних постатей рідного краю.

Ключові слова: *І. Герета, музейні інституції, Тернопільщина, видатні постаті краю.*

Одним із ключових напрямків діяльності І. Герети було створення на Тернопільщині історико-культурних музеїв. Мета цієї роботи полягала у збереженні пам'яті про видатних осіб краю та історичні події, пов'язані з їхньою діяльністю. У 1960–1980-х рр. І. Герета, працюючи в Тернопільському краєзнавчому музеї, зацікавився долею українських митців, педагогів, громадських діячів рідного краю. У молодого мистецтвознавця виник грандіозний задум створити низку державних музейних установ, присвячених їхній пам'яті.

Завдяки наполегливій і сумлінній роботі краєзнавця, за погодженням із керівництвом, з допомогою працівників Тернопільського краєзнавчого музею (ТКМ) й активних громадських діячів Тернопільщини та України (І. Деркач, М. Головащенко, О. Черемшинський та ін.) зініційовано відкриття музеїв, присвячених співакці С. Крушельницькій, етнографові В. Гнатюку, режисерові Лесеві Курбасу, талант яких сягнув світового масштабу. Їх І. Герета вважав своїми духовними наставниками, а також намагався зберегти й увічнити пам'ять про видатних особистостей України для майбутніх поколінь, зберегти історію їх життя і діяльності [1, с. 475; 2, с. 3; 3, с. 3].

Одну з перших експозицій І. Герета присвятив діяльності С. Крушельницької, музей якої розміщений у парафіяльному будинку села Біла Тернопільського району. Для дослідника велике значення мало збереження пам'яті про співачку, народжену на Тернопіллі, оскільки його родина була частково пов'язана з родиною Крушельницьких. Окрім цього, створення виставок чи музею, присвячених цій постаті, передбачало збереження пам'яті про знаменні сторінки історії україн-

ського народу. Необхідно також відзначити й те, що краєзнавець, будучи працівником ТКМ, підходив до справи як фаховий спеціаліст [1, с. 475; 4, с. 180; 2, с. 3].

Перша виставка, присвячена життю та діяльності С. Крушельницької, співачки зі світовим іменем, була відкрита у 1963 р. й стала результатом співпраці І. Герети з укладачем першого збірника спогадів і матеріалів про співачку Іваном Деркачем. Дві наступні експозиції допоміг організувати упорядник двотомника матеріалів про С. Крушельницьку – Михайло Головащенко [1, с. 475–476; 5, с. 81].

Найціннішими матеріалами музею є, як вважав І. Герета, зібрані фотографії, афіші, особисті документи співачки, предмети побуту і меблі, запрошення, програми, рукописи спогадів сучасників, листи, одяг, сценічні прикраси, твори музики, образотворчого мистецтва та літератури. Ці матеріали підкреслюють світовий інтерес до актриси з боку громадськості, розкривають сторінки її життя й діяльності [5, с. 83].

З ініціативи й за допомогою І. Герети були віднайдені оригінальні театральні програми і запрошення на спектаклі, рецензії, унікальні фотографії та інші матеріали, що містять інформацію про роки навчання у Львові, перші виступи на оперній сцені, про навчання у видатного італійського педагога Фауста Креспи, віденський етап життя співачки [5, с. 83]. Роздобути та представлені в експозиції листи до М. Павлика, газети, журнали того часу, твори українських, російських та західноєвропейських письменників, що читала С. Крушельницька, дають змогу простежити, як і під впливом яких факторів формувався світогляд співачки [2, с. 4; 5, с. 83].

Ігор Герета також під час складної праці з організації і створення музею налагодив зв'язки з представниками української діаспори, від яких згодом отримував експонати. Наприклад, матеріали, присвячені гастролям С. Крушельницької на Американському континенті в Чилі (1897 р.). У польському журналі «Век», представленому в експозиції, вміщено схвальний відгук про виступи актриси, виражено захоплення співачкою, вказано, що С. Крушельницька заволоділа Парижем, а французький «Ревю д'Арт Драматік» називав її однією із найвидатніших актрис сучасності [2, с. 4; 5, с. 84–85; 6, с. 60].

Рецензії і статті, представлені в експозиції, містять відомості про роботу С. Крушельницької в 1904 р. над головною роллю в опері

Д. Пуччіні «Чіо-Чіо-Сан» («Мадам Батерфляй»). Окрему групу експонатів складають матеріали 1905–1907 рр., коли відома актриса співала на сцені міланського театру «Ла Скала». Яскравий сценографічний матеріал присвячений прем'єрі опери Р. Штрауса «Електра», що у 1909 р. відбулася в цьому ж театрі [5, с. 85; 6, с. 60].

Деякі експонати, що їх отримали упорядники музею, розповідають про великий концертний тур співачки містами Західної України наприкінці 1920-х рр. Особливе місце в творчій діяльності С. Крушельницької займали концерти, присвячені пам'яті видатних синів українського народу Т. Шевченку, М. Шашкевичу та І. Франку. Для участі у цих концертах вона часто приїжджала з-за кордону у Львів, Тернопіль, Коломию [5, с. 86].

Завершують виставку зібрані з ініціативи І. Герети матеріали, які розповідають про вшанування пам'яті актриси на Батьківщині й за кордоном, а саме: десятки видань різними мовами, присвячені співачці, фотографії пам'ятних місць, які вона відвідувала, твори образотворчого мистецтва, грампластинки із записами її голосу [5, с. 87].

Ігор Герета розробив путівник по музею, що вийшов у 1978 р. У ньому автор описав експонати, що були зібрані й лягли в основу створення і функціонування закладу [5].

Будучи засновником та упорядником музею С. Крушельницької, І. Герета доклав багато зусиль до його поповнення і розширення. «Музей зростає, – зазначив краєзнавець. – Незабаром відкриється меморіальна кімната. Її обставлять скромними меблями – тими, що стояли тут за життя співачки» [5, с. 81]. Ці зачинання могли бути здійснені тільки завдяки глибокому дослідженню її спадщини і тісних зв'язків із родиною співачки. Авторіві експозиції неодноразово допомагали й надавали раритетні особисті речі артистки її родичі, друзі та знайомі [5, с. 81].

Таким чином, музей С. Крушельницької своїм створенням завдячує, крім інших фахівців, І. Гереті, який багато часу присвятив систематизації та збиранню експонатів, що висвітлюють творчий шлях відомої співачки. Цей матеріал у майбутньому послужив і для написання путівника по музею.

Маючи на меті культурно-просвітній розвиток краю й збереження пам'яті про його видатних особистостей, І. Герета продовжив досліджен-

ня життя та діяльності тих, хто прославив Тернопільщину. Серед таких видатних діячів – Володимир Гнатюк, етнографічно-меморіальний музей якого розташований у селі Велесневі Монастирського району Тернопільської області і був створений та відкритий за участі І. Герети й О. Черемшинського. Саме І. Герета надав неоціненну підтримку О. Черемшинському, створивши експозицію, для якої сам придбав сотні експонатів [1, с. 476].

Створення музею розпочалося з ініціативи О. Черемшинського, який тоді був піонервожатим Велеснівської восьмирічної школи. Згодом до нього приєднався І. Герета, який активно підтримував ідею відкриття музею. Як зазначив начальник Тернопільського обласного управління культури Г. Свініних, «велику допомогу у творенні музею надали Центральний державний історичний архів у Львові, Львівська наукова бібліотека, Львівський музей І. Я. Франка, Київська центральна наукова бібліотека, Інститут фольклору, етнографії та мистецтвознавства

АН УРСР ім. Т. Г. Шевченка, Чернігівський і Вінницький музеї М. М. Коцюбинського, Львівський й Ужгородський університети, Інститут світової літератури АН СРСР ім. О. М. Горького, Центральна публічна бібліотека ім. В. І. Леніна, Інститут мистецтв АН БРСР, Братиславський і Пряшівський університети, музей української культури в Чехословаччині, Польська Академія наук та багато інших установ» [7, арк. 3]. Також численний вклад у музей за зверненням його творців внесли видатні вчені і культурні діячі зарубіжних країн, наприклад, Чехословаччини, країн колишньої Югославії, Польщі та Болгарії [8, арк. 1, 3].

Відкриття музею відбулося 31 травня 1969 р.; у святкуванні взяли участь багато земляків В. Гнатюка і представників із різних областей України [1, с. 476].

Перед відкриттям музею І. Герета розробив детальний експозиційний план виставкових залів і у кінцевому варіанті музей В. Гнатюка нині виглядає так: Розділ 1. – Дитинство і юнацькі роки (1871–1893) – Зал I; Розділ 2. – Університетські роки (1894–1898) – Зал I; Підрозділ – Дослідження В. Гнатюка в рідному краю (1895–1897) – Зал II; Розділ 3. – Дослідження В. Гнатюка в Закарпатті, Східній Словаччині та Південній Угорщині (1895–1903) – Зал III; Розділ 4. – Наукова та громадська діяльність В. Гнатюка в 1898–1904 рр. – Зал III; Розділ 5. – Наукова

та громадська діяльність В. Гнатюка в 1904–1926 рр. – Зал IV; Розділ 6. – Вшанування пам'яті В. Гнатюка – Зал V; Розділ 7. – Велеснів і Залісся – Зал VI; Розділ 8. – Меморіальна кімната В. Гнатюка – Зал VI [8, арк. 1].

«Турботи про створення експозиції взяв на себе Тернопільський краєзнавчий музей (директор Борис Ельгорт), – підкреслив І. Герета. – Збір та опрацювання матеріалів було поставлено на науковий ґрунт. У різних місцях нашої країни і за рубезем виявляли фотографії, документи, книжки, статті про життя і діяльність В. Гнатюка. Співпрацювали з організаторами музею автор першої монографії про Гнатюка киянин Михайло Яценко та відомий український гнатюкознавець із Словаччини Микола Мушинка. Багато цінних порад дав Гнатюків приятель – чеський україніст Францішек Главачек, польський учений Станіслав Тадеуш Грабовський, болгарський вчений, академік Петро Атанасов» [9, с. 4–5]. Тобто, підхід до зібрання відомостей про творчість видатного етнографа України був глобальним. Завдяки особистим і дружнім зв'язкам із родинами видатних діячів І. Герети та О. Черемшинському вдалося віднайти й отримати в результаті копіткої пошукової праці найцінніші матеріали, що лягли в основу виставкової експозиції музею [9, с. 4–5].

Не менш важливою була співпраця І. Герети і з інститутами, які надавали різноманітні матеріали про В. Гнатюка. Так, значний внесок у поповнення фондів музею зробила Львівська бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР. Вона подарувала п'ятдесят прижиттєвих видань літературознавця, багато присвячених відомому етнографові книг інших авторів, а також надала велику кількість фотографій. Співпрацюючи з Інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського й Інститутом літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР, «архівами та музеями України, науковими установами Москви, Ленінграда, а також Чехословаччини, Сербії, Польщі, Болгарії» [9, с. 5], І. Герета й О. Черемшинський отримали для музею оригінальні документи, фотографії, особисті речі та фольклорні збірники етнографа. «Дуже посприяла створенню музею та виданню книг про Гнатюка його дочка Олександра Піснячевська, яка здавна жила у Франції, – зазначив І. Герета. – Велеснівські краєзнавці зібрали чимало матеріалів про вшанування пам'яті вченого українською громадськістю» [9, с. 5–6].

Експонати, покладені в основу експозиції музею, відібрали і сформували за хронологією І. Герета та О. Черемшинський. Важливими та цінними матеріалами, що їх виокремили дослідники, були: фотографії, на яких зображені пейзажі природи села Велеснів, а також фотографії мовознавця і його близьких родичів, шкільні й гімназійні свідоцтва, з яких можна дізнатися про успіхи видатного етнографа у вивченні наук, оригінальні видання книг, якими В. Гнатюк користувався під час навчання: Г. Ількевича «Галицькі приповідки і загадки» (Відень, 1841 р.); П. Куліша «Крашанка русинам і полякам на Великдень 1882 року», (Львів, 1882 р.); О. Партицького «Темні місця в «Слові о полку Ігоревім» (Львів, 1883 р.) та ін. [9, с. 15]. Експозиція початкового етапу життя етнографа «розповідає про формування демократичних поглядів молодого студента, – наголосив І. Герета. – Як і для інших, для Гнатюка чистим і закличним дороговказом було полум'яне слово Шевченка» [9, с. 15].

Ініціатори та упорядники музею особливу увагу приділили експонатам, що стосуються перших наукових праць, присвячених дослідженню фольклору В. Гнатюком у період його навчання в Львівському університеті. Фольклорно-пошукову роботу В. Гнатюка виділено окремими експонатами: перший фольклорний збірник літературознавця, шеститомне етнографічне дослідження, різноманітні збірки («Галицько-руські народні легенди», «Знадоби до галицько-руської демонології»), перша Гнатюкова публікація «Легенди з Хітарського збірника (1-ї половини XVIII ст.)» та ін. Це зібрання документів відображає одне з основних завдань дослідників – систематизація й упорядкування матеріалів етнографічно-фольклорної діяльності В. Гнатюка [9, с. 21–27; 10, с. 3–4].

Ця лінія систематизації експонатів провадилася і надалі: до музейної збірки ввели фотографії В. Гнатюка та О. Роздольського як двох відомих українських дослідників народної творчості, котрі спільно здійснювали етнографічно-фольклорні дослідження, першу публікацію про Закарпаття «Дещо про Угорську Русь» (1895 р.), яка була видана за кордоном у 1899 р. («*Rusini v Uhrach*»), неопубліковані рукописи етнографа – легенди й брошури «Уваги про українську правопись і літературну мову», збірки «Народні байки дітей», «Коломийки», «Гаївки», «Колядки і щедрівки» та ін. [9, с. 76–77, 80–85].

Особлива увага надана експонатам, присвяченим громадській діяльності (повідомлення про обрання В. Гнатюка дійсним членом Філологічної секції Наукового товариства ім. Т. Шевченка, диплом про обрання членом-кореспондентом Російської Академії наук у 1902 р. та ін.), особистому життю (світлина, на яких етнограф зображений зі своїми рідними, друзями, колегами і знайомими, речі побутового вжитку (меблі, вишивані рушники, подушки й доріжки, килими тощо)) [9, с. 80–93].

З ініціативи І. Герети в музеї створено особливий розділ під назвою «Образотворча Гнатюкіана». Тут дослідник класифікував і систематизував отримані від українських художників портретні експозиції, присвячені В. Гнатюку. Скульптурний портрет фольклориста у музеї передав Б. Романець, живописні портрети – заслужений діяч мистецтв УРСР С. Данилишин, заслужений художник України Б. Ткачик, а графічні – львівські художники М. Старовойт, І. Крислач і тернопілець Г. Миколишин [9, с. 78, 68–80].

Таким чином, згідно з описами І. Герети, які він навів у нарисі-путівнику «Музей Володимира Гнатюка у Велесневі», в музеї представлено 965 експонатів, із яких 410 є оригіналами, ще 1300 перебувають у фондах. Під час оформлення було використано 15 художніх робіт. Сама ж експозиція побудована за чітким науковим методом. «Тут розміщено ряд унікальних матеріалів: книги і документи В. Гнатюка, його особисті речі, які зібрані в окремій залі, прижиттєві видання праць ученого, предмети етнографії і народного мистецтва Західного Поділля, Гуцульщини, Закарпаття», – зазначив начальник Тернопільського обласного управління культури Г. Свініних [128, арк. 1]. Окрім того, музей ознайомлює глядачів з етнографією областей, де працював В. Гнатюк [12, с. 99–100; 11, арк. 1, 2].

Отже, постать В. Гнатюка стала детальним об'єктом досліджень І. Герети, основною метою яких було створення музею, присвяченого пам'яті відомого етнографа й фольклориста, та зібрання різноманітних матеріалів про його життя і багатогранну діяльність.

Іншою, складнішою, була ситуація, коли впродовж 1967–1987 рр. І. Герета боровся за створення і розвиток музею-садиби Леся Курбаса у Старому Скалаті Підволочиського району на Тернопільщині. Органи радянської влади виступала проти цього: двічі знищували готову експо-

зицію, над упорядкуванням якої вчений працював разом із директором ТКМ В. Лавренюком. Довелося навіть залучити до цієї праці ЮНЕСКО (за ухвалою ЮНЕСКО 1987 р. був оголошений роком Леся Курбаса), чому посприяли дослідники творчості режисера Н. Корнієнко та Л. Таниук. Проте обком КПУ навіть уже після відкриття музею заборонив запрошувати відвідувачів до перегляду його експозицій [1, с. 477].

Музей було відкрито в парафіяльному будинку родини Леся Курбаса. У ньому встановлено дві меморіальні дошки на честь українського режисера та його батька, відомого актора театру Степана Пилиповича Яновича (скульптор І. Козлик). Музей розташований у п'ятьох кімнатах, де не лише розкрито життєвий і творчий шлях драматурга, а й висвітлено відомості про тих, хто працював із ним на театральній сцені в 20–30-х рр. ХХ ст. [13; 14; 15].

Експонати музею, зібрані за допомогою І. Герети, розподілені згідно хронології життя Леся Курбаса. Про дитячі та юнацькі роки, а також про навчання видатного режисера у Тернопільській українській гімназії, Віденському й Львівському університетах йдеться у книгах із бібліотеки, що її протягом життя створював митець, які свідчать про широту інтересів їхнього власника [13].

Систематизовані експонати розповідають про діяльність видатного драматурга у Києві. Це, зокрема, матеріали про працю Леся Курбаса в українському театрі М. Садовського, у «Молодому театрі», який режисер заснував у 1917 р., Київському драматичному театрі (заснував теж Лесь Курбас у 1920 р.), у театрі «Березиль», на роки діяльності в якому припадає розквіт режисерських і мистецьких талантів митця [13].

Матеріали про найважчий та порівняно тривалий період діяльності Леся Курбаса у Харкові дослідники подали як такі, що розкривають його намагання розвивати український театр (фотоматеріали вистав «Народний Малахій», «Мина Мазайло» тощо), а також переслідування і суд над ним 5 жовтня 1933 р. [13; 14].

Отже, процес створення музею Леся Курбаса тривав протягом 20 років; зібрання (у співпраці з В. Лавренюком) матеріалів, що висвітлюють його життя, розкриває намагання І. Герети, попри тиск радянської системи, зберегти пам'ять про видатного українського театрального діяча. Бажання створити дану інституцію було пов'язане з необхідністю

для українського суспільства примножити історичну спадщину народу, показати роль особистості у формуванні громадянського суспільства.

У цьому аспекті біографічних досліджень постаті І. Герети важливою, на наш погляд, є також робота та участь науковця у відкритті й функціонуванні картинної галереї ТКМ і музею політв'язнів.

Будучи працівником ТКМ, І. Герета у 1963 р. створив експозицію дорадянського періоду, в якій було представлено інформацію про розвиток культури краю, а також подані матеріали про діяльність ще не реабілітованих театральних діячів: режисера Леся Курбаса, артистів Севастяна Зубрицького, Софії Стадникової, Ганни Юрчакової та ін. [1, с. 475].

На початку 1970-х рр. І. Герета проводив творчі вечори художників у майстерні Ярослава Новака на вулиці Князя Острозького в Тернополі. На цих зібраннях представляли мистецькі роботи, які критично аналізував І. Герета, що сприяло вдосконаленню його мистецтвознавчих навичок. У цей час жодна музейна виставка в Тернополі не відбулася без його участі [16, арк. 5]. «Своєрідною мистецькою Меккою було Ігорове помешкання на вулиці Глибокій, – згадує Я. Новак. – Непоказна хатинка завше наповнювалася величезною енергією добра» [16, арк. 5].

У середині 70-х рр. ХХ ст. І. Герета став ініціатором створення картинної галереї ТКМ у стінах теперішнього Катедрального собору Непорочного зачаття Матері Божої УГКЦ, збудованому у 1749–1779 рр. у стилі бароко. Раніше це приміщення служило Домініканським костелом, а за часів радянської влади використовувалося як склад [17, арк. 1; 18, арк. 5]. «На щастя, його обминула тяжка доля знищення, – згадує Ярина Миколаїв. – 6 травня 1978 р. тут відкрили картинну галерею Тернопільського краєзнавчого музею. Автором експозиції був досвідчений науковець Ігор Герета. Її основою послужила збірка творів образотворчого мистецтва із фондів краєзнавчого музею» [17, арк. 1].

Копітка і наполеглива праця в художніх музеях України (Київ, Львів, Луцьк, Івано-Франківськ, Ужгород) й Росії (Москва, Ленінград), а також у дирекціях виставок Співки художників СРСР і Міністерства культури УРСР дали можливість наповнити майбутню галерею в Тернополі творами видатних польських, українських, західноєвропейських та російських художників [17, арк. 1].

«Ще у Тернопільському краєзнавчому музеї у батька зародилася ідея створення в обласному центрі художньої картинної галереї. За сприяння музейних установ ... він зібрав понад 300 творів живопису, графіки і скульптури», [19, с. 17] – такими словами донька І. Герети охарактеризувала палке бажання батька створити такий заклад, де могли б проводити свої виставки митці не лише з Тернопільщини, а й навіть із-за кордону. Картинна галерея ТКМ – перший художній музей на Тернопільщині. Його створення отримало найвищу оцінку не лише місцевих, а й закордонних мистецтвознавців. Вперше в історії СРСР сучасне мистецтво українців подано окремо від російського [1, с. 476; 2, с. 4; 19, с. 17].

Як згадує донька І. Герети, головним аргументом призначення її батька керівником галереї стало те, що «...в основу експозиційного плану та практичної побудови експозиції було покладено чітку концепцію, яка вимагала глибоких знань і великої праці» [17, арк. 1]. І саме І. Герета зумів подолати комуністичну догму про те, що мистецтво народів СРСР – це єдине радянське мистецтво. У Тернополі створили великий відділ сучасного українського мистецтва, відокремлено від російського. Згодом, у 1986 р., костел передали церкві, а для картинної галереї ТКМ, яка в 90-х рр. була перетворена на Тернопільський обласний художній музей, виділили нове приміщення [1, с. 476; 20, с. 2; 17, арк. 1].

Відкриття картинної галереї ТКМ було приурочене до міжнародного Дня музеїв. Виставлена тут колекція картин, гравюр і пластики ТКМ зібрана в основному протягом останніх п'ятнадцяти років. Наповнення першої експозиції відбулося за сприяння музею українського мистецтва у Львові, музею російського мистецтва в Києві, а частина творів була придбана зі збірки Л. Танюка, у родин Л. Левицького та І. Хворостецького [21, арк. 2].

Перша експозиція галереї налічувала понад 250 творів, представлених у п'яти різних за обсягом розділах, проте в кожному були полотна відомих майстрів.

Отже, І. Герета сорок років свого життя присвятив створенню та функціонуванню одних із найбільших і найповніших музеїв Леся Курбаса, С. Крушельницької, В. Гнатюка й сприяв їхньому розвитку. За

його допомоги про діяльність та існування цих музеїв стало відомо в багатьох країнах світу (Канада, США, Австрія, Італія тощо), а до збереження музейних експонатів були залучені представники ЮНЕСКО.

Домагаючись створення та розвитку різноманітних культурних і наукових закладів: від садиб-музеїв видатних особистостей Тернопілля до Тернопільського обласного художнього музею, І. Герета самовідданною працею намагався зберегти й примножити культурну і національну спадщину краю та України загалом. Важливість громадської роботи діяча на ниві створення музеїв не можна переоцінити. Підтвердженням цього є здобутки, отримані в результаті ретельної та скрупульозної праці, що закладають фундамент для вдосконалення й утворення нових культурно-національних ідей, які ляжуть в основу створення української самобутності. Турбота про великих попередників й віддання їм глибокої шани у вигляді творення інституцій зі збереження пам'яті про них є неперевершеним досягненням як, власне, І. Герети, так і нації в цілому.

Список використаних джерел

1. Литвин М. Одержимість Ігоря Герети /М. Литвин, В. Шевчук, Б. Хаварівський //Тернопілля '98-99: [регіональний річник]. – Тернопіль, 2002. – С. 474–483.
2. Петровський О. М. Ігор Петрович Герета: [інтерв'ю з Олександром Петровським] /Спілкувався В. Мисик. – 20 жовтня 2011.
3. Герета І. П. У боротьбі за Соломію /І. П. Герета //Свобода. – 23 вересня 1997.
4. Мисик В. С. Музейна діяльність Ігоря Петровича Герети в 60–80-х рр. ХХ ст. /В. С. Мисик //Україна–Європа–Світ: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини /Гол. ред. Л. М. Алексісвець. – 2010. – Вип. 4. – С. 180–186.
5. Герета І. П. Музей Соломії Крушельницької: нарис-путівник /Герета І. П. – Львів : Каменяр, 1978. – 98 с.
6. Герета І. П. Соломія Крушельницька в оцінці світової критики /І. П. Герета //Вісник фонду Олександра Смакули. – 2000. – № 1. – С. 52–63.
7. Інтерв'ю Герети І. П. кореспондентам газет «Русалка Дністровва» (Тернопіль – 1993. – Листопад) та «Свобода» (Тернопіль – 2000. – Вересень) про наукову, громадську діяльність //Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО). – Ф. Р. 3484 (Герета Ігор Петро-

вич (1963–2002) археолог, культуролог, громадський і політичний діяч. 1963–2003 р.). – Оп. 1. – Спр. 1, 3 арк.

8. Збірка документів (довідка, лист, буклети, запрошення, програми) з відомостями про створення та діяльність музею Гнатюка В. у Велесневі Монастирського району за 1969–1971 роки. Приєднано поштові конверти із репродукцією портрета Гнатюка В. (1971 рік) //ДАТО. – Ф. Р. 3484. – Оп. 1. – Спр. 17, 21 арк.

9. Музей Володимира Гнатюка у Велесневі: нарис-путівник / [Черемшинський О., Бачинський В., Черемшинська Р., Герета І.]. – [4-е вид.]. – Тернопіль : Збруч, 2006. – 93 с.

10. Герета І. П. Велеснів – це Гнатюк / І. П. Герета //Ровесник. – 19 грудня 1968.

11. Збірка документів (довідка, лист, буклети, запрошення, програми) з відомостями про створення та діяльність музею Гнатюка В. у Велесневі Монастирського району за 1969–1971 роки. Приєднано поштові конверти із репродукцією портрета Гнатюка В. (1971 рік) // ДАТО. – Ф. Р. 3484. – Оп. 1. – Спр. 17. – 21 арк.

12. Арсенич П. Нарис про музей Володимира Гнатюка / П. Арсенич // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 6. – С. 99–100. – Рец. на кн.: Герета І. Етнографічно-меморіальний музей Володимира Гнатюка у Велесневі: нарис-путівник / І. Герета, О. Черемшинський. – Л.: Каменяр, 1971. – 95 с.

13. Садиба Леся Курбаса [Електронний ресурс] //Журнал «Музеї України». – Режим доступу до статті : <http://www.museum-ukraine.org.ua/index.php?go=Pages&in=view&id=1415>.

14. Лесь Курбас (Олександр Степанович Курбас) [Електронний ресурс] //Who-is-who. Український видавничий портал. – Режим доступу до статті : <http://who-is-who.com.ua/bookmaket/yuvilyars2007/1/4/2.html>.

15. Меморіальний музей-садиба Леся Курбаса [Електронний ресурс] // Рідна країна. Світоглядний портал. – Режим доступу до статті: <http://ridna.ua/p/museums/memorialnyj-muzej-sadyba-lesya-kurbasa/>.

16. Публікації співчуття, некрологів, спогадів про Герету І. П. за 2002–2003 р. //ДАТО. – Ф. Р. 3484. – Оп. 1. – Спр. 78, 38 арк.

17. Публікація спогаду Миколаїв (Герети) Ярини «Душею товариства був він, Ігор Герета» //ДАТО. – Ф. Р. 3484. – Оп. 1. Спр. 83, 3 арк.

18. Петровський О. М. Ігор Петрович Герета: [інтерв'ю з Олександром Петровським] / Спілкувався В. Мисик. – 20 жовтня 2011.

19. Лінчевська С. Ігор Герета був своєрідним символом Тернополя / С. Лінчевська // Місто. – 9 жовтня 2008.

20. Стельмах М. Галицький Скворода /М. Стельмах //Свобода. – 27 вересня 2003.

21. Публікації Хаварівського Б. «Вікно у сиву давнину», Дуди І. «Галерея» та інші про результати роботи Герети І. П. у археологічних розкопках, діяльності Тернопільської картинної галереї, його поетичну творчість за [1976] – 2000 роки // ДАТО. – Ф. Р. 3484. – Оп. 1. – Спр. 3, 12 арк.

Volodymyr Mysyk

IHOR GERETA AND THE MUSEUM INSTITUTIONS DEVELOPMENT IN TERNOPIL REGION

The article reveals the process of the museum institutions creation and its functioning in Ternopil and shows Ihor Gereta's participation in this process as the talented organizer and professional ethnographer in order to preserve and perpetuate the memory of the prominent figures of the native land.

Key words: Ihor Gereta, museum institutions, Ternopil, prominent figures of the region.